

Tárgytematika / Course Description**Művelődéstörténet****ALTKTA1013****Tárgyfelelős neve /****Teacher's name:** dr. Horváth Csaba Sándor**Félév / Semester:** 2021/22/1**Beszámolási forma /****Assesment:** Vizsga**Tárgy heti óraszám /****Teaching hours(week):** 0/0/0**Tárgy féléves óraszám /****Teaching hours(sem.):** 9/0/0**OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE**

A tárgy tanulása során a hallgatók ismerjék meg az alapvető magyar kultúr-, stílus- és eszmetörténeti korszakokat, társadalomformáló tényezőket, fontosabb fogalmakat, személyeket; ismerjék meg a hazai művelődéstörténet kiemelkedő alkotásait, azok hatásait, gondolkodás- és mentalitásformáló, stílusalakító szerepét. Legyen rálátásuk bizonyos technika- és tudománytörténeti tényezőkre, elsősorban azokra, amelyek szervesen illeszkednek a művelődéstörténethez. Célunk, hogy a művelődéstörténet kapcsán adjunk némi történeti háttérrel, irodalomtörténeti tájékozottságot, zenekultúrában való eligazodási pontokat, úgy hogy az említettek elősegítsék egy megalapozott átfogó művelődéstörténeti tudásanyag megszerzését.

A fenti célokat figyelembe véve kell megismertetni a hallgatókat a magyar kultúrtörténet legfontosabb összefüggéseivel. Lényeges kiemelni egy-egy személyiséget is, és megismertetni azok művelődéstörténeti-eszmetörténeti szerepét. Láttatnunk kell az anyagi és szellemi kultúra összefüggéseit, a politika, gazdaság, társadalom, kultúra kölcsönhatásait, értékőrző feladatait.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

1. Periodizáció, kronológia
2. A honfoglalás és az államalapítás
3. A művelődés és a kultúra a középkor- és kora újkor Magyarországon
4. Mátyás és a magyarországi reneszánsz
5. Katolikus és protestáns reform, a barokk Magyarországon

6. A magyar klasszicizmus és felvilágosodás; szellemi élet megindulásának a kezdete
7. A magyar reformkor – romantika
8. Magyarország művelődéstörténete 1849–1867 között
9. A dualizmus korának magyar művelődéstörténete (a kiegyezés és a dualizmus korszaka) – a szecesszió, az avantgard magyar vonatkozással
10. A két világháború közötti évek magyar művelődéstörténete
11. A második világháború utáni Magyarország
12. A magyar címer és zászló története

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: órákon való részvétel a TVSZ szerint

Vizgára bocsátás feltétele: egy prezentáció megtartása a megbeszélte témából

A hallgatók az előadások és a szemináriumok anyaga alapján ismerjék a történelmi összefüggéseket, el tudják helyezni egy – egy korszak uralkodóit, tudják értékelni azok politikai jelentőségét. Ismerjék a korra vonatkozó legfontosabb forrásokat, topográfiát, az események gazdasági, kulturális stb. hatásait.

A félév folyamán minden nappali tagozatos hallgatónak kiselőadás formájában ismertetnie kell az általa választott szemináriumi témát. / Nem felolvasásról, kiselőadásról van szó! / Az előadó ismerje a téma szakirodalmát, az esetleges vitás kérdéseket. Minden levelező tagozatos hallgatónak kötelezően készítenie kell egy minimum 5 oldalas beadandót, rövid kivonatot a tematikában feltüntetett ajánlott irodalmi listán található egy könyvből szakszerű jegyzetapparátussal és formai követelményekkel! A leadási határidő levelező tagozaton: az utolsó konzultáció! Plágium leadása szigorúan TILOS!

A félév zárása: szóbeli vizsga (előadások anyaga + kötelező irodalom + az ajánlott irodalmakból egy könyv elolvasása és bemutatása röviden)

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Bp., Pannonica–Osiris, 2006.

Drabancz M. Róbert (szerk.): Művelődéstörténet. Nyíregyháza, Krúdy KvK, 2009.

Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Bp., Osiris, 2006.

www.enciklopedia.fazekas.hu/index2.htm: klasszicizmus, romantika, realizmus, szecesszió, avantgárd

Ajánlott irodalom:

Középkor – magyar vonatkozásban

A tatárjárás emlékezete. Bp., Európa, 1987.

Balogh Jolán: Mátyás király és a művészet. Bp., Magvető, 1985.

Barta Gábor: Nándorfehérvár, 1456. Bp., Móra, 1985.

Bartoinek Emma: A magyar királykoronázások története. Bp., Akadémiai, 1987.

Bertényi Iván: A magyar korona története. Bp., Kossuth, 1986.

Bertényi Iván: Kis magyar címertan. Bp., Gondolat, 1986.

Bertényi Iván: Magyar címertan. Bp., Osiris, 2003.

Bertényi Iván: Nagy Lajos király. Bp., Kossuth, 1989.

Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp., Maecenas, 1998.

Bonfini, Antonio: A magyar történelem tizedei. Bp., Balassi, 1995.

B. Szabó János: A Mohácsi csata. Bp., Corvina, 2006.

Cs. Kottra Györgyi: Magyar zászlók. A honfoglalástól napjainkig. Bp., Kossuth, 2011.

Csukovics Enikő (szerk.): Mátyás és a humanizmus. Bp., Osiris, 2008.

Dienes István: A honfoglaló magyarok. Bp., Corvina, 1978.

Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága /Körösi Csoma Kiskönyvtár 4./ Bp., Akadémiai, 1967.

Dümmerth Dezső: Az árpádok nyomában. Bp., Panoráma, 1987.

Engel Pál – Kristó Gyula – Kubinyi András: Magyarország története 1301–1526. Bp., Osiris, 2005.

E. Kovács Péter: Hétköznapi élet Mátyás király korában. Bp., Corvina, 2011.

E. Kovács Péter: Magánélet Mátyás király korában. Bp., Corvina, 2011.

Font Márta: Így élt Könyves Kálmán. Bp., Móra, 1993.

Győrffy György: Krónikáink és a magyar őstörténet Régi kérdések – új válaszok. Bp., Balassi, 1993.

Hahn István: Naptári rendszerek és időszámítás. Bp., Gondolat, 1998.

Kardos József: A szent korona és a szentkorona-eszme története. Bp., Ikva, 1991.

Kocsis István: A Szent Korona misztériuma. Bp., Püski, 1997.

Kocsis István: A Szent Korona tana. Bp., Püski, 1996.

Kocsis István: Magyarország Szent Koronája. Bp., Püski, 2000.

Kristó Gyula: Árpád fejedelemtől Géza fejedelemig. Bp., Akadémiai, 2002.

Kristó Gyula: Levedi törzsszövetségétől Szent István államáig. Bp., Magvető, 1980.

Kristó Gyula: Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon. Bp., Osiris, 2002.

Kristó Gyula: Magyarország története (895–1301). Bp., Osiris, 1998.

Kubinyi András: Nándorfehérvártól Mohácsig. A Mátyás- és a Jagello-kor hadtörténete. Bp., Argumentum, 2007.

Kubinyi András: Mátyás király. Bp., Vince, 2001.

Kubinyi András: Városfejlődés és városhálózat a középkori Alföldön és az Alföld szélén. In: Dél-alföldi Évszázadok 14. szám, Szeged, 2000.

Laszlovszky József: A magyar címer története. Bp., k. n., 1989.

László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete. Bp., Püski 1997.

Mályusz Elemér: Egyházi társadalom a középkori Magyarországon. Bp., Akadémiai, 2007.

Nagy Balázs (szerk.): Tatárjárás. Bp., Osiris, 2003.

Pálosfalvi Tamás: Nikápolytól Mohácsig, 1396–1526. Bp., Zrínyi, 2005.

Pálosfalvi Tamás: A Hunyadiak kora. Bp., Kossuth, é. n.

Róna-Tas András: Kis magyar őstörténet. Bp., Balassi, 2007.

Slíz Mariann: Személynevek a középkori Magyarországon. Bp., Attraktor, 2011.

Thuróczy János: A magyarok krónikája. Bp., Magyar Helikon, 1986.

Werbőczy István Hármaskönyve. Bp., Farkas Lőrincz Imre, 2006.

Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik. Debrecen, Csokonai, 1997.

A kora újkor – magyar vonatkozásban

Ágoston Gábor: A tizenhetedik század története. Bp., Pannonica, cop. 2000.

Ifj. Barta János: A tizennyolcadik század története. Bp., Pannonica, 2000.

Ifj. Barta János: Budavár visszavétele. Bp., Kossuth, 1985.

Ifj. Barta János: Mária Terézia. Bp., Gondolat, 1988.

Ifj. Barta János: A kétféjű sas árnyékában. Bp., Gondolat, 1984.

Fodor Pál: A szultán és az aranyalma. Tanulmányok az oszmán-török történelemről. Bp., 2001. 11-44., 308-314.

H. Balázs Éva – Krász Lilla – Kurucz György (szerk.): Magánélet a Habsburgok korában 1740–1815. Bp., Corvina, 2011.

Hegy Klára: Egy világbirodalom végvidékén. Bp., Gondolat, 1982.

Kosáry Domokos: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Bp., Akadémiai, 1983.

Marczali Henrik: Mária Terézia. Bp., Maecenas, 1987.

Nagy László: A törökkor végnapjai Magyarországon. Bp., Zrínyi, 1986.

Pálffy Géza: A másfél évszázadnyi török uralom mérlege. In: Magyar évszázadok.

Tanulmányok Kosáry Domokos 90. születésnapjára. Szerk. Ormos Mária. Bp., 2003. 73-87.

(Interneten: <http://www.terebess.hu/keletkultinfo/masfel.html>)

Pálffy Géza: A tizenhatodik század története. Bp., Pannonica, 2000.

R. Várkonyi Ágnes (szerk.): A magyar reneszánsz udvari kultúra. Bp., Gondolat, 1987.

Szakály Ferenc: Magyar adóztatás a török hódoltságban. Bp., Akadémiai, 1981. 449-479.

A felvilágosodás

Domanovszky Sándor (szerk.): Magyar művelődéstörténet. 4. kötet. Barokk és felvilágosodás. Bp., Magyar Történelmi Társulat, 1941.

Johnstone, Michael: Szabadkőművesek. Bp., Saxtom, 2007.

Kosáry Domokos: A felvilágosodás Európában és Magyarországon. Bp., MTA TTI, 1987.

Mályusz Elemér: Magyarország a felvilágosodás korában. Bp., Osiris, 2000.

Ács Pál, et alii: A szultán és a császár birodalmában. Magyarország művelődéstörténete 1526–1790. Gyula, Dürer, 2000.

MacNulty, Kirk W.: A szabadkőművesség jelképei, titkai, jelentősége. Bp., Kossuth, 2006.

Újkori és modern kori egyetemes és magyar történelem

Társadalom- és kultúrtörténet

Behringer, Wolfgang: A klíma kultúrtörténete. A jégkorszaktól a globális felmelegedésig. Bp., Corvina, 2010.

Behringer, Wolfgang: A sport kultúrtörténete. Az ókori Olimpiáktól napjainkig. Bp., Corvina, 2014.

Fábri Anna: Magánélet Széchenyi István korában. Bp., Corvina, 2011.

Gyáni Gábor: Magánélet Horthy Miklós korában. Bp., Corvina, 2011.

Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Budapest, Osiris, 1988.

Gyáni Gábor – Nagy Beáta (szerk.): Nők a modernizálódó magyar társadalomban. Debrecen, Csokonai, 2006.

H. Balázs Éva – Krász Lilla – Kurucz György (szerk.): Magánélet a Habsburgok korában 1740–1815. Bp., Corvina, 2011.

Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Bp., Holnap, 1999.

Krász Lilla: A bába történeti szerepváltozása a 18. századi Magyarországon. Bp., Osiris, 2003.

Lőrincz László: Életmódtörténet I. Őskor – Ókor. Bp., AKGA Junior, 1997.

Lőrincz László: Életmódtörténet II. Közékor. Bp., AKG, 1999.

Rostoványi Zsolt (szerk.): Az iszlám Európában. Bp., Aula, 2010.

Rostoványi Zsolt: Az iszlám világ és a Nyugat. Bp., Corvina, 2004.

Szegedi Péter: Az első aranykor – a magyar foci 1945-ig. Bp., Akadémiai, 2016.

Szegedi Péter: Riválisok. Debrecen futballtársadalma a 20. század első felében. Bp., Korall Társadalomtörténeti Egyesület, 2014.

Valuch Tibor: A hétköznapi élet Kádár János korában. Bp., Corvina, 2006.

Valuch Tibor: A lódentől a miniszoknyáig. A XX. század második felének magyarországi öltözködéstörténete. Budapest, Corvina – 1956-os Intézet, 2004.

Valuch Tibor: Magánélet Kádár János korában. Bp., Osiris, 2011.

Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, Osiris, 2002.

Politikus portrék

Ifj. Barta János: Mária Terézia. Bp., Gondolat, 1988.

Basics Beatrix – Gerő András – Körmöczi Katalin – Molnár András: Deák Ferenc. Bp., Kossuth, 2003.

Fónagy Zoltán: Széchenyi és Kossuth. Bp., Kossuth, 2003.

Gergely András: Széchenyi István, 1791–1860. Pozsony, Kalligram, 2006.

Gerő András: Ferenc József. Bp., Pannonica, 1999.

Gosztonyi Péter: A kormányzó Horthy Miklós és az emigráció. Bp., Százszorszép, 1992.

Hermann Róbert: Kossuth Lajos élete és kora. Bp., Pannonica, 2002.

Huszár Tibor: Kádár János politikai életrajza (1956. november–1989. június). Bp., Szabad Tér Kiadó – Kossuth, 2003.

Molnár András: Viam meam persequor. Batthyány József gróf útja a miniszterelnökségig. Bp., Osiris, 2007.

Nagy József: IV. Károly. Bp., Göncöl, 1995.

Püskösti Árpád: Rákosi a csúcson 1948–1953. Bp., Európa, 1996.

Rainer M. János: Nagy Imre. Politikai életrajz. 1–2. köt. Bp., 1956-os Intézet, 1999.

Romsics Ignác: Bethlen István. Politikai életrajz. Bp., Osiris, 1999.

Gazdaság- és technikatörténet

Adams, Simon: Titanic. Bp., Park Könyvkiadó, 2001. (Szemtanú sorozat)

Bán Dávid: Utazás a pályaudvar körül. Az első indóháztól a plázaudvarokig. Bp., Matura TN – L'Harmattan, 2011.

Bennett, David: Metró. Bp., Kossuth, 2005.

Berend T. Iván: Európa gazdaság a 20. században. Bp., História, 2008.

Cameron, Rondo: A világgazdaság rövid története. Bp., 1994.

Csonkaréti Károly: Az Osztrák–Magyar Monarchia hadihajói 1867–1918. Bp., Kossuth, 2010.

Czére Béla: A vasút története. Bp., Corvina, 1989.

Czére Béla: Magyarország közlekedése a 19. században (1780–1914). Bp., MÁV Rt., 1997.

Czére Béla: Magyarország közlekedése a 20. században. I. Köt. Bp., MÁV Rt., 2000.

Frisnyák Zsuzsa (szerk.): Baross Gábor. Bp., Dinasztia, 1997.

Gergely András: Egy gazdaságpolitikai alternatíva a reformkorban. A fiumei vasút. Bp., Akadémiai, 1982.

Gidó Csaba: Vasszekér és gőzmozdony. A székelyföldi vasút története (1868–1915). Székelyudvarhely, Pro-Print, 2013.

Honvári János (szerk.): Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Bp., Aula, 1998.

- Horváth Csaba Sándor – Imre Gézáné – Majdán János – Varga Gábor** (szerk.): Ezerarcú vasút. Vasút – történet – írás. Bp.–Pécs, Virágmandula KFT – Magyar Vasúttörténeti Park Alapítvány, 2016.
- Jarret, Philip**: A repülés története. Bp., Panemex Kft., Grafo Kft. 2002.
- Kalocsai Péter**: Városi tömegközlekedés a Nyugat-Dunántúlon. 1867–1914. Szombathely, Vasi Múzeumbarát Egylet, 2011.
- Klement Judit**: Gőzmalmok a Duna partján. Bp., Holnap, 2010.
- Legát Tibor**: Buszos könyv. Bp., Józsefvegykiadó Műhely, 2009.
- Legát Tibor**: Közlekedik a főváros. Bp., Józsefvegykiadó Műhely, 2008.
- Legát Tibor – Nagy Zsolt Levente – Zsigmond Gábor**: Számos villamos. Bp., Józsefvegy Műhely, 2010.
- Legát Tibor** (szerk.): Szerbusz trolibusz. Bp., Józsefvegy Műhely, 2011.
- Lovas Gyula**: Az Orient Expressz. Bp., Közdok, 1991.
- Lynch, Don – Marschall, Ken**: A mélység kísértetei. Utazás a Titanic szívébe. Bp., Egmont-Hungary, 2003.
- Majdán János**: A közlekedés története Magyarországon (1700–2000). Pécs, Pro Pannonia, 2014.
- Majdán János**: A „vasszekér” diadala. Bp., Kossuth, 1987.
- Majdán János**: Modernizáció – vasút – társadalom. Tanulmányok a vasútépítések hatásáról a XIX–XX. században. Pécs, Agora, 2001.
- Marjai Imre – Pataky Dénes**: A hajó története. Bp., Corvina, 1979.
- Mezei István** (szerk.): 150 éves magyar vasút 1846–1996. Bp., MÁV Rt., 1996.
- Palotás László** (szerk.): Hidak. Bp., Műszaki, 1987.
- Schivelbusch, Wolfgang**: A vasúti utazás története. A tér is az idő iparosodása a 19. században. Bp., Napvilág, 2008.

Széchenyi István: Balatoni gőzhajózás. Bp., ÁKV, 1983.

Széchenyi István: Javaslat a magyar közlekedési ügyről. Bp., Könyvért, 1987.

Tóth Sándor: Légitámadások a GySEV ellen 1944/45-ben. In: Soproni Szemle, 1996. L. évfolyam 4. szám

A Kádár-rendszer és előzménye

Gyarmati György: A Rákosi-korszak – rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945–56. Bp., Rubicon-Ház Bt., 2011.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Bp., Osiris, 2005.

Tabajdi Gábor – Ungváry Krisztián: Elhallgatott múlt – a pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990. Bp., Corvina, 2008.

Tabajdi Gábor – Ungváry Krisztián: Budapest a diktatúrák árnyékában. Titkos helyszínek, szimbolikus terek és emlékhelyek. Bp., Jaffa, 2013.

Tóth Eszter Zsófia: Kádár leányai – nők a szocialista időkben. Bp., Nyitott Könyvműhely, 2010.

Valuch Tibor: A hétköznapi élet Kádár János korában. Bp., Corvina, 2006.

Valuch Tibor: A lódentől a miniszoknyáig. A XX. század második felének magyarországi öltözködéstörténete. Bp., Corvina, 2004.

Egyéb

Booth, Martin: Az ópium története. Bp., Nyitott Könyvműhely, 2005.

Csapó Csaba: A Magyar Királyi Csendőrség története. 1881–1914. Pécs, Pro Pannonia, 1999.

Czieger András (szerk.): A kiegyezés. Bp., Osiris, 2004.

Majoros István – Ormos Mária: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Felemelkedés és hanyatlás, 1814–1945.

Bp., Osiris, 2003.

Passerini, Luisa: A nők és a feministák története. Bp., Balassi, 2003.

Romsics Ignác: A trianoni békeszerződés. Bp., Osiris, 2001.

Romsics Ignác: Az 1947-es párizsi békeszerződés. Bp., Osiris, 2006.

Schury, Gudnur: Éltető nedv – a vér kultúrtörténete. Bp., Pesti Kalligram, 2004.

Szenes Imre: Történelmünk humorban: Ferenc Jóskától Antall Jóskáig: politikai viccek, anekdoták, karikatúrák, 1848–1994. Bp., Cascade, 1997.

Zeidler Miklós (szerk.): A labdaháztól a Népstadionig: sportélet Pesten és Budán a 18–20. században: tanulmányok. Pozsony, Kalligram, 2012.